І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 160. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 22-го СЕРПНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 22, 1962 No. 160. VOL. LXVIII.

СЕНАТ РОЗГЛЯДАЄ ЗАКОНОПРОЄКТ В СПРАВІ МЕДИКАМЕНТІВ

Вашингтон. — Сенатська Правнича Комісія 20-го серпня закінчила працю над законопроєктом про контролю ліків і переслала його до повного Сенату, який ще цього тижня почне його розглядати. Запропонований урядом законопроєкт має на цілі охорону населення перед шкідливими і неуспішними ліками. Комісія без труднощів ухвалила цілий ряд поправок, які уряд зголосив після того, як виявилися жахливі наслідки ліку телодомайду, який спричинив народження тисяч здеформованих дітей закордоном. У ЗДА 207 матерів користали з того німецького ліку на заспокоєння болів в початках вагітности, і 20-го серпня одна з них народила неживе немовля, як про це повідомив комісар Адміністрації Харчів і Ліків Джордж П. Ларрік, невиявляючи прізвища цієї матері. Це немовля було так здеформоване, як це бувало в Европі. Також і Палатна Комісія Міжстейтової і Закордонної Торгівлі працює над проєктом про контролю ліків, в якому є узгляднені урядові пропозиції. В цій Комісії зізнавав представник фармацевтичної продукції, який заявив, що і фармацевти є за гостріший закон про контролю ліків, але вони виступають проти деяких його пунктів і остерігають, щоб не ухвалювати законопроєкту під враженням наслідків телодомайду, бо емоції не є добрим дорадником. Сенатська Правнича Комісія таки діяла під враженням емоції і тепер ухвалила ті всі пункти законопроєкту, які на початку літа була відкинула в законопроєкті сенатора Естеса Кіфовера. Сенатор Кіфовер із признанням висловився про акцію Комісії, кажучи, що ухвалення закону про контролю ліків запевнить американському народові те, що „ліки будуть безпечні для здоров'я і будуть діяти, як повинні діяти". Згідно з новою поправкою уряд матиме право домагатися доказу на те, що лік є дійсно успішний. Крім того урядовці з Адміністрації Харчів і Ліків зможуть переводити інспекцію фармацевтичних фабрик. Ось деякі інші прийняті в останіх днях поправки до нового законопроєкту: 1) Уряд зможе негайно наказати стягнути з продажу ті ліки, які виявилися небезпечні або сумнівні. Досі ця акція тривала доволі довго; 2) Уряд зможе розглядати просьбу на дозвіл продавати новий лік не 60 днів, як було досі, тільки 180 днів; 3) Фірми мусітимуть випробовувати антибіотики в усіх групах, а не тільки в одній, як це було досі; 4) На пакетах або пляшечках мусить бути подана докладна скількість ліку і то великими літерами; 5) В реклямах повинна бути подана інформація і про ті бічні впливи ліку на здоров'я людини, які може мати даний медикамент. Представник Ілай Лілли Ляборатоpії з Індіянополісу Юджін Н. Біселі домагався, щоб фармацевт мав право висловити свою думку перед стягненням із продажу якогось ліку. Він казав, що лік допомагає деяким особам, а іншим ні, тому про успішність ліків повинні рішати лікарі, а не урядовці із Адміністрації Ліків.

Викрили великі надужиття в добродійній акції столиці

Вашингтон. — Сенатська Фінансова Комісія, очолювана сенатором Гаррі Бирдом, ствердила великі неправильності збоку тих, які користувалися допомогами з фондів добродійности, і тепер уряд наказав перевірку добродійної діяльности по всіх містах. Виявилося, що у Вашингтоні діставали допомогу на основі невірних даних. І так мати 4-ох дітей діставала $154 місячної допомоги від міста, хоч з нею жив її чоловік, якого вона подала як брата, який заробляв по $85 тижнево. Інша мати 6 дітей діставала по $191 допомоги, хоч жила з чоловіком, який заробляв по $65. У 102 мешканнях, що жили з допомоги, знайдено 136 телефонічних апаратів. В одному домі знайдено аж три телефонічні апарати, у 12 мешканнях знайшли по два телевізійні апарати. Одна жінка, що жила на допомозі, мала в своєму мешканні з гарними меблями телевізію, два телефонічні апарати, радіо, друкарську машинку і апарат для рекордів. Секретар добродійности Антоні Селебрізі обіцяв повну підтримку в тому, щоб очистити уряди добродійности в цілій країні від надужить, яких допускаються найчастіше матері нешлюбних дітей.

В Бразилії розбився літак із 105 пасажирами — 80 врятувалися

Ріо де Женейро. — 20-го серпня 4-моторовий літак бразилійської лінії Панейрдо типу ДС-8 розбився під час старту на летовищі Ґалеао, наїхавши на бочки з газоліною, і в цій катастрофі згинуло понад 20 осіб. На літаку було 96 пасажирів і 9 членів залоги. Літак загорівся і впав у затоку Ґванабара. Перші вістки говорили про те, що врятувалося тільки 40 осіб, але пізніше виявилося, що число врятованих виносило коло 80. Врятувався і радіовий оперейтор Осмар Антеріор, який оповідає, що пілот хотів затримати літак під час старту, коли побачив, що один мотор не впорядку, але неміг цього зробити, бо літак був у зашвидкому русі. Перші вістки подавали, що на літаку були члени совєтської лікарської делегації на Медичний Конґрес в Ріо де Жанейро.

92-річний Бернард Барух ставить на першому місці військову безпеку ЗДА

Вестбирі, Н. Й. — 92-річний колишній дорадник кількох президентів ЗДА Бернард М. Барух заявив в дні 92-річчя свого народження, що він на першому місці ставить „військову безпеку цієї країни і дальше довір'я до нашої валюти". На запит журналіста він рекомендкував зменшувати податки одночасно із зменшенням федеральних видатків і пропонував зорганізувати окремий комітет, який дбав би, немов „сторожова собака" про якнайбільшу ощадність в урядових витратах. В першу чергу треба б контролювати фонди, що їх видається на допомогу закордонові. На федеральному бюджеті можна б заощадити від 2.5 до 8%. В справі закордонної політики Барух заявив, що радо бачив би, якби світ рішився на широку розв'язку політичних непорозумінь, бо тоді народи могли б використовувати ті чудові можливості, які їм світ дає. „Моя віра в Америку є необмежена, казав 92-річний державний муж, ЗДА і надалі є наймогутнішою країною в світі. Всі чинники, які зробили нас великими, існують і тепер".

Кастро замінив кооперативні господарства на державні

Вашингтон. — В промові на з'їзді представників цукрових кооператорів в дні 18-го серпня кубинський диктатор Фідель Кастро заявив, що касує так звані кооперативні сільські господарства і всюди вводить державні господарства, на взір совєтських державних господарств. Зробив це Кастро тому, що три і піврічне панування його спричинило недостачу харчів, які видаються на картки. Кастро сказав, що коли б розділити землю між селян у формі кооперативних господарств, це „спричинило б руїну революції". Згідно з земельною реформою з травня 1960-го року Кастро роздав був землю селянам, забравши землю від тих, які мали по більше, як 990 акрів. Цю реформу розреклямували як великий „успіх революції", але одночасно натискали на селян, щоб організували господарські кооперативи, щоб можна було вести більшу продукцію таких рільничих культур, як кава, цукрова троща, або годівля риб, і молочне господарство. Уряд натискав на всіх, щоб творили кооперативи, а тепер відобрав і ті кооперативи, замінивши на державні господарства, звані „народними господарствами". Фідель Кастро сказав, що на Кубі є 600 кооператив і 300 „народних господарств". Відтепер будуть тільки народні фарми, що є власністю держави.

Проф. О. Андрушків бере участь у Міжнародному Конґресі Математиків

Стокгольм, Швеція. — В п'ятницю 17-го серпня в цій столиці Швеції почався Міжнародний Конґрес Математиків, участь в якому бере, як член американської делеґації, проф. д-р Осип Андрушків із Сітон Гол університету в Нюарку, заступник голови Американського Відділу Наукового Товариства ім. Шевченка та голова Т-ва Приятелів Вільного Українського Університету. Проф. Андрушків виїхав до Стокгольму в понеділок, 13-го серпня. Користаючи зі свого побуту в Европі, проф. Андрушків плянує при цій нагоді відвідати український науковий осередок у Сарсель, Український Вільний Університет у Мюнхені та ряд інших українських інституцій в Европі. Міжнародний Конґрес Математиків у Стокгольмі відкрив визначний фінляндський математик у приявності шведського короля та інших достойників. У Конґресі бере участь понад 2,000 математиків світу, в цьому 550 з Америки та 85 з Совєтського Союзу. На Конґресі передбачено, в різних комісіях, майже 1,000 доповідей.

В Клівленді готуються до 24-ої конвенції Ліґи Української Католицької Молоді

Клівленд. — В днях 23-26 серпня ц.р. відбудеться тут 24-та річна конвенція Ліґи Української Католицької Молоді, участь в якій, імовірно, візьмуть делеґати із різних стейтів Америки. Ця конвенція відбуватиметься під гаслом „Вселенський Собор і Єдність Християн", на яку то тему будуть виголошені спеціяльні доповіді. Головним промовцем під час снідання по св. Причастю буде Впреосв. Митрополит Кир Амвросій, а тостмайстром — о. шамб. Ст. Тиханський. Доповідачами на ділових засіданнях будуть о. шамб. Л. Адем'як, Є. Зерухв, о. Є. Є. Кейн, а на бенкеті, 26 серпня ц. р. в готелі Клівленд-Шератон, матиме доповідь д-р М. Пап на тему: „Великий виклик американській католицькій молоді сьогодні". Конвенційний Комітет приготовляє різноманітну програму, яка передбачає оглядини міста його особливостей та культурних установ, а також танкові імпрези та репрезентаційний баль. Кожного дня перед нарадами учасники Конвенції братимуть участь у Божественних Літургіях, сповідатися та приймати Святі Тайни.

Появилася перша частина Етимологічного словника української мови

Вінніпеґ, Ман. — В половині серпня ц. р. вийшла з друку перша частина пояснювально - етимологічного словника української мови — An Etymological Dictionary of the Ukrainian Language (букви — А-Б) в опрацюванні проф. Яр. Рудницького, у виданні УВАН (Канада). Як виходить із передмови, цей словник опрацьовувався від 1941 року в Празі, ЧСР, потім у Гайдельберзі, Західня Німеччина, а від 1949 року в Вінніпеґу, Канада. Є це перший етимологічний словник української мови, що, крім літературних слів і назв, подає їхні діялектні різновиди, історію слів, синоніміку, похідні форми і походження (етимологію) з обширною літературою в українській і інших мовах. Цей „наріжний камінь української культури" (за висловом Ю. Лісового) виходить знову заходами української діяспори, бо досі в Україні не видано словника такого типу. Можливо, що так, як Енциклопедія Українознавства НТШ й інші видання еміґрації, це видання спонукає московських можновладців почати нарешті серйозну працю в оплаканій ділянці українських словників, а зокрема історичного й тлумачного. Українській Вільній Академії Наук у Канаді й авторові словника належиться признання й заохота до дальших випусків. Ціна 1-го випуску — $4.00, в передплаті — $3.00, даром для тих, що складають пожертви на дальші випуски.

● Кол. президент ЗДА Двайт Д. Айзенгавер відвідав під час свого перебування в місті Тирнбері у Шотляндії дім, в якому жив колись відомий шотляндський поет Роберт Бирнс.

● Артистка Мерілин Монро залишила свій маєток, поділивши його вартість між матір, драматурга, в якого вона вчилася, колишньому секретареві і лікареві-психіятрові.

У Тант намагається примусити Катанґу об'єднатися з іншими провінціями Конґа

Об'єднані Нації, Н. Й. — Діючий генеральний секретар ОН У Тант передав одинадцятьом членам Ради Безпеки ОН рапорт про актуальну ситуацію в розвитку подій в Конґо, після того, як 26 червня ц. р. були перервані переговори з президентом сеціоністичної провінції Катанґа Мойсе Чомбе в справі повороту Катанґи в склад конґолійської федерації. До цього рапорту додані теж коментарі і рекомендації У Танта щодо заходів, які треба застосувати, щоб примусити Катанґу вийти із стану сецесії і погодитися на співпрацю із центральним конґолійським урядом. Ці пропозиції передбачають на випадок дальшої відмови Чомбе повну заборону торговельних взаємин із Катанґою і припинення будь-якої фінансової допомоги для цієї провінції. Усі ці санкції мали б стосуватися головно катанзького експорту міді і кобальту. Із першими пропозиціями в цьому напрямку виступив був У Тант в порозумінні з американським урядом ще з кінцем липня ц.р., але вони зустрілися з досить рішучим спротивом збоку деяких держав, зокрема Бельгії і Великої Британії. Для переконання Катанґи щодо конечности закінчення стану сецесії пропозиції У Танта передбачають теж основну зміну конґолійської конституції.

ЗДА обмірковують справу економічної допомоги для Альжиру

Вашингтон. — Американські урядові кола працюють тепер над пляном господарської допомоги для незалежного Альжиру, який, добившися незалежности від Франції, опинився у важкій господарській ситуації. ЗДА покищо не визнали Тимчасового Альжирського Уряду і чекають на встановлення постійного вже режиму, що мало б відбутися у вересні, після відбуття виборів до Альжирської Конституанти. Найпершою ціллю американської підтримки мала б бути допомога в харчах для голодуючого населення Альжиру і в дальшому теж сприяння економічному розвиткові цієї країни і її намагання добитися господарської стабільности. Допомога ЗДА мала б проходити в рамках договору про перемир'я, підписаного між Францією й альжирськими націоналістами в березні ц. р. На думку урядових чинників ЗДА негайна допомога для Альжиру дуже потрібна бо вона відверне господарську кризу від цієї країни і не дозволить їй перейти на становище совєтського сателіта чи утриманця. ЗДА сподіваються, що Альжир відіграватиме поміркований ролю в африкансько - азійському бльоці. Вирішним фактором у цих досі дружніх взаєминах між альжирськими націоналістами і ЗДА є велика допомога, що її уділювали ЗДА харчами альжирському населенню в останні роки тривання французько - альжирської війни і що її продовжують ще й досі. Вартість уділеної досі допомоги визначують на 22 мільйони долярів.

Новим секретарем Конґреґації Східньої Церкви призначено кардинала Тесту

Рим. — Згідно із повідомленням Ватиканського радіо, Папа Іван XXIII іменував кардинала Густава Тесту наступником померлого кардинала Гавриїла Кусси. Кардинал Теста, новоіменований секретар Свящ. Конґреґації Східньої Церкви, який став членом Свящ. Колеґії Кардиналів, виконував різні функції з доручення Ватикану в Святій Землі і сумежних теренах 20 років. Від 1959 року кардинал Теста сповняв важливі завдання в адміністративному апараті Ватикану. Уродженець Італії, кардинал Теста студіював у коледжі Керасолі в Римі та в Понтифікальній Семінарії Права, добувши ступінь доктора теологічних наук та науковий ступінь знавця св. Письма. Він був відзначений допломом Відділу дипломатичної палеографії у Ватиканському архіві. Висвячений на священика 1910 р., кардинал Теста займав різні відповідальні становища також в Австрії, Перу, Німеччині та в інших країнах, і був Апостольским Делеґатом в Єгипті та країнах Арабії. Поставлений в єпископи в 1934 році, кардинал Теста продовжував виконувати різні важні доручення Ватикану, працюючи в Секретаріяті Стану, потім, як Апостольский Делеґат у Палестині, як регент Патріярхату латинського обряду в Єрусалимі, а в 1953 році був заіменований Апостольским Нунцієм у Швайцарії.

АЙЗЕНГАВЕР В ШОТЛЯНДІЇ

Колишній президент ЗДА Двайт Д. Айзенгавер відвідав під час своєї подорожі по Великій Британії теж і Замок Кульзін в Шотляндії, переданий йому шотляндцями для користування після другої світової війни. На фото: Айзенгавер розмовляє із шотляндським бойскавтом.

ЗАХІДНІ БЕРЛІНЦІ ДЕМОНСТРУЮТЬ ДАЛІ ПРОТИ КОМУНІСТИЧНИХ ДУШОГУБІВ

РОЗ'ЯРЕНІ ТРАГІЧНОЮ СМЕРТЮ МОЛОДОГО СХІДНЬОНІМЕЦЬКОГО ВТІКАЧА, ЗАХІДНЬОБЕРЛІНСЬКІ ДЕМОНСТРАНТИ ОБКИДУЮТЬ КАМІННЯМ АВТОБУСИ ІЗ СОВЄТСЬКИМИ ВОЯКАМИ, ВІДБУВАЮЧИ ВОДНОЧАС СПРАВЖНІ БОЇ ІЗ ВЛАСНОЮ ПОЛІЦІЄЮ

Берлін. — Населення Західнього Берліну обурене до краю трагічною смертю 18-літнього східньонімецького втікача Павла Фехтера, якого комуністичні прикордонники поранили важко при спробі втечі через Берлінський мур і який помер біля цього муру від упливу крови без будь-якої допомоги, продовжувало започатковані ще в п'ятницю минулого тижня бурхливі демонстрації проти комуністичних вбивників і душогубів. У понеділок 20 серпня західньоберлінські демонстранти обкидали знову камінням автобус із совєтськими вояками, які їхали оглядати берлінський пам'ятник „совєтської перемоги", побудований на території англійської зони. Не зважаючи на всі спроби західньоберлінської поліції розігнати демонстрантів й охоронити автобус, демонстранти вибили в автобусі вікна і поранили камінням двох совєтських вояків. У висліді намагань західньоберлінської поліції встановити порядок і спокій, вздовж Берлінського муру, особливо ж в околиці Фрідріхштрассе, розгорілися справжні бої між демонстрантами і поліцією, у висліді яких були десятки поранених і між демонстрантами і між поліцистами. Поліція змогла розігнати демонстрантів щойно з допомогою струй води, викидуваних із водяних гармат. Згідно з даними чужоземних кореспондентів в демонстраціях брало участь яких 5 до 10 тисяч людей. Демонстрації останніх днів були найбільш бурхливі з усіх, що відбувалися в Західньому Берліні з часу збудування східньонімецькими комуністами „муру ганьби". Багато західніх берлінців обурені теж і на американців, що вони не зробили нічого, щоб рятувати пораненого східньонімецького юнака. Під час обкидування камінням із совєтськими вояками, що відбулося і в неділю 19 серпня і в понеділок 20 серпня, деякі демонстранти несли таблиці із написами в німецькій мові: „Душогуби, не забувайте про день відплати", „Вимагаємо свободи для Східнього Берліну!" та інші і скандували виклик: „Мур мусить бути знищений!" В політичних колах побоюються, що західньоберлінські демонстрації, спрямовані головним чином проти совєтських і східньонімецьких комуністів, викличуть якусь гостру реакцію збоку Москви, тим більше, що совєтське радіо і преса вже починають кричати про „поважну загрозу для миру в самому серці Европи". У зв'язку із цими подіями в Берліні, зокрема у зв'язку із трагічною смертю Павла Фехтера, західньонімецький уряд проголосив постанову, що він трактуватиме як кримінальних злочинців усіх тих східніх німців, які, як поліцисти чи комуністичні агенти, брали чи братимуть участь в стрілянні до втікачів. Західньонімецьке міністерство справедливости зареєструвало досі понад 800 випадків такого злочинного діяння східніх німців проти своїх же власних земляків.

Об'єднані Нації запропонували Пакістанові виставити військо для Нової Ґвінеї

Об'єднані Нації, Ню Йорк. — Генеральний секретаріят ОН звернувся до пакістанського уряду з пропозицією, щоб Пакістан виставив військові з'єднання для охорони ладу в Західній Новій Ґвінеї в час перебування цієї території під адміністрацією Об'єднаних Націй. Виступили ОН із цим зверненням до Пакістану після того, як Голляндія й Індонезія підписали договір про полагоду взаємного спору щодо колишньої голляндської Нової Ґвінеї. Згідно з постановами цього договору Об'єднані Нації мають перейняти цю територію вже з днем 1-го жовтня ц. р. і тоді теж будуть потрібні там військові з'єднання, які б допомагали адміністрації ОН виконувати її завдання аж до часу передання Нової Ґвінеї під адміністрацію Індонезії, що має статися дня 1-го травня 1963 року. У зв'язку із підписанням договором між Індонезією і Голляндією Об'єднані Нації одержали повідомлення, що у воєнних діях між індонезійськими і голляндськими збройними силами настало вже перемир'я і на Нову Ґвінею прибув головний військовий дорадник ОН індійський бриґадієр Індар Іт Ріке для нагляду за дотриманням постанов цього перемир'я. На вислання пакістанських військових з'єднань до Нової Ґвінеї погодилися вже не тільки Голляндія, але й теж Індонезія, президент якої Сукарно мав деякі застереження проти Пакістану з огляду на те, що Пакістан належить до організації Держав Південносхіднього Азійського Пакту. На позитивне рішення Індонезії в цій справі вплинуло прихильне ставлення Пакістану до індонезійських вимог в справі Нової Ґвінеї.

В АМЕРИЦІ

● Секретар скарбу Даґлес Діллон заявив в Спільній Економічній Комісії в Конгресі, що він сподівався продати більше нових державних бондів, опроцентованих по 4.25 і сплачуваних за 30 років. Фахівці з департаменту скарбу сподівалися продати цих бондів на суму $500 мільйонів, а не за $316 мільйонів, як це дійсно сталося. Департамент скарбу не розреклямував належно цієї справи, і це причина початкового неуспіху, на думку Діллона.

● Сенатор демократ із Мізурі 19-го серпня почувався дуже добре після переведеної операції пропуклини в дні 18-го серпня. Заявляють, що він вернеться до праці скорше, як передбачувалося.

● Емеритований професор Коледжу Гантер Семюел Вайт Петтерсон написав листа до щоденника „Ню Йорк Таймс", в якому пише, що „американці всіх партій і різних соціяльних верств тішилися б, коли б колишній президент Двайт Д. Айзенгавер дістав нагороду Нобеля".

● Армія повідомила, що в жовтні цього року до військової служби покличе тільки 4,000 вояків, що буде найменшим числом від березня 1961 року, коли вона потребувала тільки 2,500 новобранців. Армія має мати цього року стан 960,000 вояків, а під час берлінської кризи стан її виносив 1,008,000.

● Сенатор демократ із Невади Говард В. Кеннон, який в цивілю є генералом бриґади летунства, заявив, що цивільні урядовці в департаменті оборони завинили в тому, що американська програма дослідів над космічними просторами дозволила совєтським космонавтам Ніколаєву і Поповичеві доконати нових довгих летів довкола Землі.

У СВІТІ

● Новим британським Лордом Чемберленом на місце 66-літнього графа Скарбро призначено 57-літнього лорда Кобболда, колишнього губернатора Англійського Банку. До обов'язків кожночасного Лорда Чемберлена, або Лорда Камердинера, належить не тільки керувати господарством королівського двору, але й цензурування театральних п'єс. Функцію цензора театральної творчости одержав Лорд Чемберлен вже з початком 17-го сторіччя.

● Совєтський Союз і Сирія підписали в неділю, дня 19-го серпня ц. р. новий договір про культурну виміну між обидвома країнами. Договір передбачає обмін мистецькими, науковими і виховними делеґаціями.

● Переговори між Великою Британією й островом Мальтою в справі економічної підтримки для Мальти не дали покищо ніякого висліду, не зважаючи на те, що тривають вони вже два місяці. Прем'єр Мальти д-р Дж. Борґ Олівієр пробував добитися від Великої Британії допомоги для зменшення безробіття, неліквідування британської бази, яка затруднювала 5,000 мальтинських робітників, і фінансової підтримки для зменшення бюджетового дефіциту Мальти, який зріс до 4,200,000 долярів.

● Біля резиденції еспанського диктатора генераліссімуса Франка, поблизу місцевости Сан Себастіян, експльодувала раном дня 19-го серпня ц. р. бомба. Розрив бомби не спричинив тяжких втрат у людях; шкоди були мінімальні. Під час вибуху ген. Франко був відсутній у резиденції. У висліді розшуків знайдено ще й другу бомбу, яка не експльодувала. Минулого понеділка розірвалася була одна бомба біля пам'ятника Громадянської Війни 36 миль на північний захід від Мадриду, де Франко хотів би бути похований після смерти. В понеділок, 20-го серпня експльодувала ще одна бомба у приміщенних католицького часопису „Я".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Тут пікети — там розстріли

Американські ілюстраційні агенції розіслали останніми днями редакціям газет фото, дуже символічне для ситуації в здійснюванні американської космічної програми. На цьому фото представлений вхід до американської військової ракетної бази „Редстон Арсенал" в Гантсвілл, Алабама, із написом „Ю. С. Армі" понад входом, а перед ним пікетувальник — член Інтернаціонального Братства Електричних Робітників із таблицею. На таблиці написано, що робітники, члени названої спілки, започаткували цей страйк проти законтрактованої для переведення робіт, зв'язаних з конструкцією ракет і космічних кораблів, фірми, бо вона... затруднює робітників і спеціялістів, які не належать до спілки. У підписі під фотом сказано, що внаслідок цього страйку припинено роботу над 40 проєктами.

Розіслано це фото для вміщення на сторінках американських газет в той час, коли вся советська преса, а за нею й усі часописи світу переповнені ілюстраціями, присвяченими груповому космічному летові советських космонавтів Ніколаєва і Поповича, які встановили світовий рекорд щодо часу тривання лету, перебуваючи, як Ніколаєв, понад 94 години в космічних просторах. Цей груповий лет використовують Хрущов і його соратники, щоб прославляти перевагу советської технології і самого комунізму, мовляв, ось яких успіхів можуть добиватися народи з комуністичною системою державного і суспільного ладу, і, з другого боку, щоб понижувати престиж Америки, яка мовляв, залишилася позаду і вже не спроможеться наздогнати СССР.

Абстрагуючи від факту, що відставання З'єдинених Держав Америки в ділянці космонавтики тільки тимчасове, що воно не відповідає дійсному станові речей на довшу мету, як це довели категорично і переконливо представники американського уряду і керівники Американської Крайової Адміністрації для справ аеронавтики і космічних просторів, — треба ствердити, що є цілий ряд причин, які не тільки сповільнюють розвиток американської космонавтики, але й навіть подекуди припиняють його.

До таких причин належить згаданий угорі з допомогою актуального фото страйк робітників на ракетно - космічній базі в „Редстон Арсеналі" в Алабамі, тим більше, що не є він відірваним фактом, бо, як виявляють американська преса і конгресові переслухання, таких страйків є безліч, і вони паралізують багато намагань ЗДА добитися переваги супроти СССР у космічних дослідах. В Совєтському Союзі такі факти, як пікетування дослідної ракетної бази і робітників проти того, що при конструкції ракет і космічних кораблів затруднюється механіків і експертів, які не є членами даної робітничої спілки, — неможливі. Вже за саму тільки спробу влаштувати страйк в СССР пішли б на розстріл сотки робітників.

Крім робітничих страйків в американській „космічній індустрії", на тимчасове відставання ЗДА в цій ділянці вплинули й інші фактори — деяке недоцінювання провідними колами ЗДА ваги і значення космонавтики, конкурування різних родів зброї і різних урядових агенцій в реалізації тих чи інших космічних проєктів і, нарешті, надмірна одвертість у публічному виявлюванні того, що мало б бути таємницею.

Усі наведені тут факти фатальних інколи недотягнень є виявом панівної у ЗДА демократичної системи, і вирішального впливу на вислід американсько - советського змагу вони не матимуть. Не зважаючи на можливість страйків навіть у космонавтичній індустрії, на дуже часто непотрібне та передчасне виявлювання проєктів і плянів, ЗДА своїми необмеженими засобами і спроможностями, але передусім дотримуванням в усіх умовах принципів особистої свободи громадян, доб'ються успіхів, неможливих в умовах советської тоталітарної системи.

Харчі за залізною заслоною

Нема ні одної комуністичної країни на 45-му році існування большевицької влади в Москві, на 17-му році заволодіння комуністами Середньою Европою і 13-му році перемоги китайських комуністів, де не було б більших або менших харчових труднощів. Порівнюючи з Китаєм, де комуністичний уряд викидає тепер кількадесят мільйонів осіб з міст на села, не маючи чим їх прохарчувати, — відносини в европейських комуністичних країнах є ще „раєм". Проте, відомо, що недавно Хрущов мусів піднести ціни на м'ясо й молочні продукти, щоб заохотити селян до більшої продукції коштом міських споживачів. Західні туристи описували появу нових „хвостів" — довгих черг перед харчовими крамницями навіть у Москві, яка є з цього боку найбільш упривілейованим містом в цілому СССР. У Східній Німеччині комуністи завели картки на м'ясо, соромливо промовчавши в офіційному комунікаті, який то мізерний приділ м'яса діставатимуть мешканці царства Ульбріхта. В Болгарії пішли за прикладом СССР і також підвищили ціни на цілий ряд харчових продуктів. У Мадярщині і Румунії сполучають систему раціонування продуктів і підвищення цін. Відносно найкраща ситуація в Польщі, але від туристів та з приватних листів відомо, що й у такій хліборобській смузі, як Ярослав-Ряшів-Тарнів у колишній Західній Галичині, господині не знають, чи, вийшовши на закупи, знайдуть те, чого хочуть. У пребагатій колись Чехо-Словаччині і нині найбільший порядок, але з харчами теж погано. Про те, щоб кожний міг їсти те, що йому подобається і скільки хочеться — ні в одній комуністичній країні не може бути й мови. У найкращому випадку сірість і одностайність харчу. Ніхто в СССР і сателітних країнах навіть не мріє про таке багатство харчів, як в американських „супермаркетах" та в західньоевропейських крамницях.

Коментатор „Ню Йорк Таймсу" бачить корінь лиха в колгоспній системі, яка селянина - продуцента, господаря на своїй ріллі, перетворила в невільника під доглядом державних наганячів. Названий часопис у передовій статті п. н. „Хліборобські турботи комунізму" пригадує недавні спроби Хрущова звалити вину за всі господарські невдачі на — Сталіна. Названий вище американськиюй часопис слушно „радить" Хрущову „викорейнити" передусім систему радгоспів і колгоспів. Очевидно, що з такою самою доброю рацією можна б радити Хрущову і його кумпанам, щоб вони відклали Маркса на задню полицю, де йому місце, відкинули принцип підкорення державно-бюрократичному апаратові всіх ділянок економічного життя і завернули на шлях вільної торгівлі та вільного суперництва. І щоб те саме вчинили з політичним і культурним життям, звільнивши його від партійно - поліційного диктату і цензури. Але що тоді станеться з комунізмом?

З такого комунізму, як його уявляв собі Маркс, взагалі давно нема й сліду. Його ж теорії про безперервну боротьбу кляс та про неминучість революційних зривів експлуатованих робітників проти експлуататорів - капіталістів, про неминучість заломання вільної капіталістичної системи й економічного банкрутства в капіталістичних країнах — ці всі теорії давно вже втратили свій сенс. Комуністичний режим в СССР і сателітних країнах тримається ще тому, що він тісно сполучений з російсько - імперіялістичною „місійною" ціллю, і в ім'я тієї імперіялістичної місії здвигнено могутню збройну силу. Від Дунаю, Шпре і Висли по Тихий океан простяглася військово - поліційна авторитарна держава. Було вже в історії світу подібних штучних великодержавницьких творів багато. Всі вони розлетілися. Розлетиться і нинішня потвора — без уваги на вартість теорій і практичних експериментів, що їх переводять комуністичні маньяки.

МІЖ КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ...

„СОВЄТИ КРУЖЛЯЮТЬ В ОРБІТІ, А МИ БАЛАКАЄМО..."

Так з огірченням сказав сенатор з Огайо під час останніх обструкційних дебат у Сенаті, того „філібастеру", що значить заговорювання на смерть якогось законодавчого проєкту. Це сенаторове ствердження було, очевидно, легкою демагогією, бо годі вимагати, щоб Сенат ЗДА кружляв в орбіті, коли власне головний засіб його діяльности — це дебатування. А все ж таки це звучало як драматичний закид у сторону тих достойних сенаторів, які вживали балаканини не як позитивної законодавчої акції, а, навпаки, як обструкції проти немилого законопроєкту.

В кожному разі, сталася надзвичайна подія, як на консервативний Сенат ЗДА: більшістю 63 на 27 голосів припинено „філібастер" у справі комунікаційних сателітів, на підставі славного правила 22 сенатського правильника. Обструкція шляхом безконечного говорення не раз і не два займала вже час Сенатові, а публіку дивувала своєю неповажною формою. Іноді і сам престиж цієї високої леґіслятивної палати терпів від філібастеру і вже були спроби обмежити його або дати більше можливости обмежити безконечну балаканину. Правило 22, яке дає таку можливість, постало ще в 1917 році, але від того часу щойно п'ятий раз його справді застосували з ефектом. Не так легко зібрати 2/3 голосів присутніх і голосуючих, як вимагає припис, а сенатори заздрісно бережуть свій традиційний привілей „вольности слова". Навіть ті, які тепер голосували за обмеження дискусії, признавали, що роблять це „тільки з ваганням" або „проти переконання". Тож, очевидно, мусіли бути для цього важливі причини. Напевно кружляння большевиків навколо Землі психологічно причинилось до рішення: справді, ніяково було балакати й балакати, марнувати час на балаканину про те, чи далі балакати, коли всім стояла перед очима нова перемога ворога на одному з відтинків холодної війни. А рівночасно йшло тут про законопроєкт, який стосувався власне такої ділянки сателітної техніки, в якій американці ведуть перед.

Філібастерська обструкція розвинулася довкруги законопроєкту, який вийшов від Президента і торкався комунікаційних сателітів. Проєкт передбачає створення приватної корпорації, що мала б продукувати і використовувати комунікаційні сателіти такого типу, як славний „Телстар". У цій корпорації 50% акцій, які дають право голосування, були б власністю приватних спілок, а решту 50% могла б купувати публіка. У п'ятнадцятичленній раді директорів шість репрезентували б спілки, шість приватних акціонерів, а три були б іменовані Президентом держави, як представники уряду. Ціла корпорація підлягала б приписам і контролі Федераль. Комунікаційної Комісії, як тепер підлягають їй приватні комунікаційні спілки телефонічні чи телеграфічні. Корпорація будувала б власним коштом сателіти та відповідні інсталяції і платила б державній Комісії Аеронавтики й Космічної Адміністрації (НАСА) за вистрілювання сателітів.

Проєкт цей викликав гострі протести як практичного, так і принципового характеру.

Палата Репрезентантів прийняла законопроєкт ще в травні 1962 р., і то величезною більшістю голосів — 354 проти 9. Але вже тоді зарисувались ті аргументи за, а головно проти, які привели в Сенаті аж до філібастерської обструкції. Два сенатори з Теннессі — Кіфовер і Горе, два з Ореґону — Морс і пані Нюберґер, Лонг із Луїзіяни ведуть перед серед групи ліберальних демократів, до яких прилучились і деякі республіканці. Та шанси їх відразу були малі. Зате аргументи опозиції цікаві.

„Це найбільше роздаровування в космічній добі", — говорив конгресмен Раєн у Палаті Репрезентантів і повторював сен. Морс у Сенаті. Вони бояться, і мають для цього підстави, що компанія АТіТ, Американська Телефонічна й Телеграфічна Компанія, буде практично майже єдиним власником з-поміж спілок. Теперішній „Телстар" є власністю тієї компанії, вона його збудувала, має на нього патенти і є логічним перемиником тих 50% акцій, призначених для спілок комунікаційного промислу. Ця спілка, чи хоч би і яка інша, заробляла б гроші з проєкту, на який видано стільки-то мільйонів із грошей платників податку. Це був би монополь приватної корпорації на цілу систему сателітної комунікації. Далі, кажуть опоненти, як атомова енергія, так і сателітна та взагалі космічна комунікація, є аж надто важливою для національного інтересу, щоб залишити її без справді ефективної контролі федерального уряду. Національна безпека терпіла б на цьому. До того законопроєкт дозволяв би корпорації входити в безпосередні переговори з чужими країнами щодо спільного користування сателітами і іншими інсталяціями, будування контрольних стацій на чужих територіях і т. д. Це вже входило б у проблеми, які має в своїй компетенції Державний Департамент в межах міжнародних зв'язків.

Сен. Гор твердив у Сенаті, що закон практично передавав би право Президента й Конґресу на міжнародні договори приватній корпорації. Він відчитав заяву американського амбасадора в ОН Стівенсона ще з грудня 1961 року про те, яку важливу ролю гратиме космічна комунікація в міжнародних відносинах, в порозумінні і зближенні між народами і т. д. Чи можна таку справу передавати приватній заробітковій корпорації без ефективної контролі уряду? Закон порушує традиційне американське відношення до монополів і трестів і виключає традиційну американську засаду вільної конкуренції. Можливо навіть, твердять опоненти законопроєкту, що він здержував би проґрес в тому, наприклад, що корпорація, яка інвестувала величезні гроші в певному типі сателітів, наприклад, близького віддалення, неохоче переходила б на систему інших сателітів, хоч би вони означали прогрес.

Всі ці аргументи знайшли відносно невеликий послух. Приватництво, таке характерне для американського капіталізму, глибоко вкоренилося в світогляді. Зрештою, каже друга сторона, вся комунікаційна система цієї країни перебуває в приватних руках. І коли електрична енергія була ще в початковій стадії розвитку, тоді теж пропонували зробити її державною власністю, а все ж вона й досі служить країні через приватні спілки. Не в усьому виграв досі Президент у Конґресі, але певно виграє у змаганнях за закон про сателітну комунікацію. Тим часом „Телстар" не зважає на філібастерську обструкцію, що розгорілась у зв'язку з його долею, він кружляє, передає вістки та образи між континентами і властиво доказує, що може існувати й працювати біз ніяких законів. Це тільки люди на землі мусять мати закон, щоб знати, хто і скільки на ньому заробить.

(юст)

СИМВОЛ СПРАВЖНЬОГО ОБ'ЄДНАННЯ ЕВРОПИ

Шамонікс. — Ця назва ще з дитинства бринить, як символ зимового спорту. І цю славу місто намагається втримати за всяку ціну, будуючи все нові лещетарські споруди й удогіднення. Завзято змагалось воно за те, щоб саме в ньому відбулися Міжнародні Лещетарські Змагання цього року — і добилось свого. При цій нагоді стільки тут було спортовців, що їх ще й весною з-під снігу відкопували.

Шамонікс — став центром французьких Альп, розбудувавши у себе нічні льокалі, які притягають туристів круглий рік. Бо й літом тут гарно, а численні линвові залізнички, включно з тою, що тягне вас на Мон-Блян, понад славною Долиною Смерти, понад розлогими просторами вічного льоду, дають чудові можливості оглядати високогірські краєвиди.

Але містечко не думає зупинятися у своєму розвитку. Три роки воно живе в чеканні „великого майбутнього", яке відкриється перед ним, коли струмки автомашин поплинуть саме сюдою, везучи тих, які схочуть найлегшою дорогою дістатися до Італії. Тут бо знаходиться з французького боку вхід до тунелю під Мон Бляном, що його будова перейшла вже кульмінаційну точку: цими днями зустрілися групи робітників, які свердлили тунель з французького й італійського боків.

Французи привезли на цей урочистий момент (офіційне відкриття відбудеться 15 вересня) дві тисячі пляшок шампанського, а італійці стільки ж свого червоного „кьянті", бо їхні „спуманте" не належать до кляси шампанського. Тунель вартий того, хоч ще треба найменше півтора року, поки поїдуть ним перші автомашини.

Значення цього тунелю — величезне. Зокрема ж тепер, в добі автомашини. Адже з Середньої чи Західньої Европи можна проїхати до Італії в кожній порі року тільки поїздом. Для автомашини від жовтня до квітня доступний лише один, і то найдовший шлях — понад Середземним морем, через Канни, Ніццу й Ментон. Усі гірські шляхи заблоковані майже повних 6 місяців. Про це сполучення Савої й Долини Аости мріяли люди давно. Записано бажання одного савойського вченого з 1787-го року.

Тунель має комунікаційне значення не лише для Франції й Італії. Італія скорочує дорогу до себе й для своїх виробів до Франції, Німеччини, держав Бенелюксу, Великої Британії й на схід, поминаючи вже той факт, що тепер стане можливим автомобільний транспорт протягом круглого року, бо до Шамоніксу (висота 1.200 метрів) доїзд можливий круглий рік, і круглий рік не переривається комунікація в долині Аости.

Це колосальне досягнення, яке є доказом справжнього об'єднання Европи. Але при цьому не слід забувати попередників цього діла об'єднування. Їхні досягнення, навіть з технічного боку, були далеко більші. Згадаймо їх, вихвалюючи наймодернішу техніку.

Перший тунель під Альпами пробито в рр. 1858-1871, і тепер ним їдуть поїзди з Парижу до Торіно, коли поминають Швайцарію, — це так званий Моданський шлях. Тоді робітники працювали лише мотикою і лопатою, молотом і долотом і за 13 років пробили тунель довжиною 12.800 метрів. Побудовано цей тунель коштами самої тільки Італії, бо обидва боки Альп належали тоді королям П'ємонту.

Цим першим тунелем поплили вироби Франції до італійських берегів Середземного моря. Франція стільки на тому виграла, що Німеччина вирішила збудувати „свій" тунель і на спілку з Швайцарією почала будувати його під Ст. Ґотаром. Техніка тим часом пішла вперед, і цей тунель, довжиною в 15 кілометрів забрав уже тільки 9 років часу. Будова цього тунелю була можлива для Німеччини тільки тому, що вона саме отримала колосальну контрибуцію від переможеної 1870-го року Франції...

Потім пробито тунелі Ст. Бернар і Сімпльон. При всіх цих великих досягненнях загинуло багато людей, щоб ми могли вигідно їздити, щоб здешевіли вироби для нашого вжитку. І при будові тунелю під Мон Бляном, не зважаючи на наймодернішу техніку, не зважаючи на всі заходи безпеки праці, припадає один мертвий на кілометр: 5 з французького боку, 7 з італійського, разом 12 на 12 кілометрів довжини тунелю.

А далі? Далі, певно, на черзі буде тунель під Ляманшем, що дійсно стане доказом не тільки єдности Европи, але й в якійсь мірі збільшить европейський континент, бо прилучить до нього Британію, яка є островом не тільки географічно, але й духово. Французькі ентузіясти сполучення континенту з Англією змагаються за будову мосту, що давав би запоруку майбутнього. Міст подуманий так, що й за 20 років на ньому буде вільний рух, коли в тунелі за 3-4 роки можуть уже бути „корки", передусім при вході й виході, бо тунель передбачає тільки транспорт машин електричними поїздами, тому, що не можна при сучасному стані техніки знайти способу вентилювати його так, щоб автомобілісти не позатруювалися.

Англійці стоять за тунель, щоб бодай не бачити того, що зробить їх з острів'ян людьми континенту.

Але в Парижі на тему майбутніх тунельних благ кружляють анекдоти, подібні до тих, які розповідають на тему советських досягнень у техніці. Ось так політрук каже:

— Підходимо, значить, товариші, до цифр пляну конкретно. Коли ми виконаємо першу п'ятирічку за чотири роки, то кожен з нас матиме ровера, коли виконаємо так же й другу, кожен матиме автомашину. Коли ж геройічно виконаємо третю, кожен з вас матиме за бажанням — реактивний літак на всю родину або ракету. Хто має запитання?

— Я, — відповідає дядько. — А нащо мені реактивний літак чи якась там ракета?

— Як нащо? Ось живеш ти у Вінниці й довідуєшся, що в Києві оселедці продаються. Сів ти на літак, прилетів до Києва, став у чергу, а ранком до праці з оселедцями повернувся.

Так у Парижі жартують: до Італії можна доїхати швидко й легко, але з Парижу виїхати не можна, бо на всіх брамах неймовірні „корки" від ранку до вечора. І уряд завжди готовий видавати мільярди на тунелі, але не може витратити мільйонів на побудову кількох маленьких тунелів, щоб розв'язати питання їзди автами по місті. І що його робити?

На це питання існує рецепта:

Будувати тунель попід вулицею — не цікаво. Будувати віядукти — не сучасно. Поширювати звичайну дорогу — не гідно величі Франції й її традицій. Запропонуймо автостраду, що одним кінцем сягала б до вершка Айфлевої вежі, а другим до вершка катедри в Шартр — напевно уряд прийме...

Та жарти жартами, а модерна техніка намагається поспішати за життям. І приносить вона нам не тільки страх перед атомовою бомбою, але часом навіть корисний тунель.

О. Д-вич

Чи можемо дозволити собі роззброєння?

У той час, коли в Женеві відбувалися наради в справі роззброєння, багато людей задумувались над питанням: „Чи можемо ми дозволити собі роззброєння? Як відіб'ється роззброєння на господарстві країни, як відіб'ється воно на робітництві, на промисловцях, на професійному воякові?

Мета Женевських нарад — цілковите і загальне роззброєння — ще далеко не осягнена, і дуже мало хто вірить, що буде осягнена. Але вже настав час державним діячам вирішити, яких заходів треба вживати, щоб перебудувати ввесь порядок життя, всю працю і економіку країни, якщо доведеться припинити масове виробництво засобів оборони.

При цьому постає цілий ряд дуже важливих питань: Чи не приведе роззброєння до депресії? Чи не збільшиться безробіття? Чи не станеться катастрофи на біржі?

Відповіді на всі ці питання залежать від того, як добре американці засвоїли собі науку минулих 30 років, років другої світової війни і повоєнної демобілізації.

Цілком очевидно, що плянувати треба так, щоб можна було безболісно перебудувати промисловість і перевести робітників на виробництво невоєнної продукції. Зниження видатків на оборону, навіть якщо воно буде розподілене на багато років, являтиме собою проблему для величезного числа промислових підприємств і робітників.

Цікаво, що більшість цих проблем, з погляду економістів, мало чим відрізняється від проблем, які вже стоять перед господарством країни у зв'язку з швидким розвитком технології. І більшість заходів, необхідних для розв'язання цих проблем, як ось, наприклад, розширення системи забезпечення від безробіття, розширення системи інформації про можливість праці і розвиток програми перекваліфікації та переміщення робітників — все це конче потрібне вже тепер, незалежно від того, якої форми набуде економіка країни.

Якщо Хрущов справді думає так, як він говорить, що американці більше цікавляться прибутками, ніж заходами уряду для роззброєння та миру, то він дуже помиляється. Ми знаємо, що багато робітників, підприємців, власників акцій будуть змушені змінити працю або зазнати втрат якщо стаття видатків урядового бюджету на оборону не буде вже потрібна. Як народ у цілому, ми розуміємо, що у зв'язку із роззброєнням може виникнути багато труднощів для робітників і корпорацій.

Загалом, як видно, існує переконання, що економіка ЗДА не так уже залежить від роззброєння, щоб уряд не міг розв'язати проблем, які постануть у зв'язку із роззброєнням. Проте, не американська економіка, але советська політика стоїть на перешкоді до роззброєння.

Американська Рада

Б. Г.

ЖОВКІВЩИНА ПІД СОВЄТСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ

(СПОГАДИ З 1944-1956 РОКІВ)

(3)

Торгівля

Від самого початку повторної советської окупації державні крамниці стояли порожні, а на львівському базарі, де перепродувалось „барахло", можна було купити все, що тільки душа забажає. Наприклад, американські черевики, що їх УНРРА висилала на знищену війною Україну, продавали по 400 рублів за пару.

Цукру й масла на „барахолці" було багато і його ціна була нижча, як у державних крамницях, коли зрідка появлялися там ці товари. Тепер на львівській „барахолці" є чимало добра, що його рідним в Україні присилають у пачках з Америки.

Колективізація

Ударну кампанію для повної колективізації села переведено в 1950 році. Зроблено це дуже просто: наклали перший контингент хліба й м'яса — населення здало; наклали другий, ще вищий — населення стягнулося з останнього і здало; наклали третій — і вже не було що стягати.

На села ринули большевицькі загони вимітати останнє зерно, як то було на Східній Україні в 1932-33 рр. Забирали навіть збіжжя, призначене на засів. Населення залишилося з самою картоплею.

Таким робом не штука було організувати колгосп у кожному селі. Селянам залишили тільки хату, кусок городу та по одній корові. Решта, з господарськими будинками і реманентом, пішла до колгоспу.

УПА й підпілля ставили колективізації завзятий спротив. У 1948 році в с. Воля Висоцька застрелено 11 активістів, які добровільно записалися до колгоспу, не зважаючи на перестороги підпілля. Большевики використали це вбивство: влаштували величавий похорон державним коштом з участю оркестри. Потім самі жартували, звертаючись до організаторів колгоспів: „Слушай, Гріша, орґанізуй колхоз, тебя уб'ют, а тогда ми тебя похороним на ґосударственнис средства".

Колгоспи являли собою картину нужди й розпачу. В одному з колгоспів, що постав у Жовківщині в с. Сопошин, жінки, збираючи кукурудзу, ховали її купками, а потім вночі забирали додому. Те саме було й з картоплею, яку копали в колгоспі за шостий кошик. Коли такі крадіжки виявлялося, суди гостро карали винних. Жінку з с. Кунин засуджено на сім родів тюрми за жменю вкрадених колосків.

Тепер по селах створилася своєрідна „консолідація": всі беруть і одне одному допомагають. Якщо кого зловлять на крадіжці, то всі йому співчувають, мовляв, попався бідачисько ні за цапову душу.

Тюрма

Від самого початку окупації тюрми в Галичині були переповнені нашими людьми. Кого зловили в Жовківщині під час облав, тих відправляли до Жовкви і менше небезпечних приміщували в колишньому „арбайтсамті", а більше небезпечних — у тюрмі. Там тримали, приблизно, два тижні, а потім перевозили до Львова.

У тюрмі при Казимирській вулиці була вже справжня Содома і Гомора. Окремі камери були так переповнені, що навіть місця для стояння не залишалось, а тим часом впихали щораз нових в'язнів.

У камерах було чимало ранених, і їхні рани ропіли та смерділи. Оглядала ранених якась медична сестра, але вона не мала жадних ліків та перев'язочних матеріялів. Вона просто казала раненому: „Краще було б, якби тебе вбили".

Харчування в'язня складалося з 250 грамів хліба й літра води, що її називали супом. Якби не передачі „зі світу", всі були б погинули з голоду. На передачу треба було витратити щонайменше два дні. Коло тюрем при вул. Лонцького, Казимирівській, Замарстинівській можна було спостерігати тисячі жінок з клунками. Одного дня вони виповняли прохання для передачі, а другого — передавали харчі. Очевидно, ті, що отримували передачі, ділилися ними із товаришами.

В'язні трималися солідарно й один одному допомагали. Очевидно, тут рішала фізична сила й організованість. Пригадую, як одного разу приділили до нашої камери якогось рудого москаля і він пробував завести свої порядки. Йому дали такого прочухана, що мало не виваляв дверей на коридор, кричучи: „Спасіте, а то бандьори уб'ют!"

Одного разу в'язня - українця кинули до камери, де старостою був москаль. В'язень попрохав старосту призначити йому місце для спання. Той приділив місце біля „параші". Коли в'язень запротестував, староста вдарив його в лице. В'язень відповів на це так, що староста накрився ногами.

Великим лихом у тюрмі були воші. Їх було надзвичайно багато. Один в'язень якось сказав: „Ми живемо в соціялізмі з його всякими соцзмаганнями та п'ятирічками. П'ятирічки з вошима не виконаємо, бо за п'ять років всі будемо гризти землю, але п'ятиденку биття вошей можемо таки організувати". В камері закричали „ура" й кинулися до роботи. У куті, на підлозі, сидів польський граф з Позная, який придивлявся до нашої забави. До нього звернувся один із „східняків": „Бачиш, як ти колись експлуатував людей на своєму фільварку, так тепер воші експлуатують тебе. Берися до змагання, бо ти ще будеш потрібний у шахті, щоб доганяти й переганяти Америку". Інший в'язень з Наддніпрянщини почав нас повчати, що, мовляв, воші завелися від створення советської влади, і відтоді є незмінними нашими товаришами. „І як Сибір неісходимая, так і воші непобєдимиє, і де б ти не був, вони завжди з тобою. А в таборах будуть не тільки воші, але й блощиці", — закінчив він своє повчання.

ЖНИВА НА ТЕРНОПІЛЬСЬКИХ ПОЛЯХ

Дай нам спітї, щависнуть,
стебло луком най гнеться,
аж серпи тут заблиснуть,
жнивна пісня поллється.

Дай на копи погоду
і погоду на спряток,
щоб в селянську господу
ввійшла втіха й достаток.

І. Франко

Останні вози запашного сіна з Гаїв або Берегів наповняли ароматом міщанські стодоли та обороги. Закінчилась возовиця сіна, зближались жнива. На полях почали біліти високі мов очерет лани жита та густої пшениці. З давендавна було традицією тернопільських міщан ходити перед жнивами з процесією в поля, де на роздоріжжях, біля хрестів та пам'ятників відправляли священики молебні, щоб Господь хоронив збіжжя від тучі і граду, та щоб благословив багатим врожаєм.

З увагою і дбайливістю готувалися до жнив, до тієї найважливішої праці в році господаря. Направляли вози, кували коней, купували коси, серпи, граблі та інші сільсько - господарські знаряддя. Дуже часто купували на ярмарку нові драбинясті вози, а то й додаткову пару коней на час жнив і обробки поля. Незважаючи на те, що міщани точно платили свої дорожні податки, майже всі польові дороги і доріжки були під час польської займанщини в жалюгідному стані. Тому кожного року перед самими жнивами їздили міщани гуртом в поля вирівнювати дороги, направляти містки, засипати ями.

Зближалося свято св. Івана „Купала", або, як в нас жартома називали Івана „лопуха", тому що лопухами і чорнобілем маїли хати, стодоли ,ворота, плоти. Святий Іван вирішував початок жнив. Якщо зерно жита і пшениці мало „молочко", було мягке, то треба було ще з тиждень підождати, але як було вже тверде, то це означало, що жнива вже можуть починатись. Звичайно, в той самий час, водили міщани „вогульників" (спільників) женців, косарів, показувати поля та годилися з ними за „сніп" за 7-ий, або за 8-ий сніп.

Зараз після Івана, в найближчу п'ятницю — казали п'ятниця, добрий початок, і починались жнива. Вранці, ще поки зорі світ заповідали, виходили жінці й косарі з усіх кінців міста на тернопільські поля, від сторони Шляхтинців, Смиковець, Гаїв Великих, по Береги над Серетом. Тоді, здавалося, тихі, спокійні поля, на яких лише легенький вітрець гнув колосся, наче хвилі океану то в одну, то в другу сторону, — нараз оживали, будились зі сну. Протяжне: „Дай, Боже, щастя!", або „Боже помагай!" лунало полями. — Невідступний товариш трудівника на ріллі, жайворонок, злетівши високо в гору, вже щебетав свою ранню молитву. Сполохані перепелиці з шумом перелітали з поля на поле, а збуджений з просоння сірий заяць плигнув з-під межі у сусіднє жито. Почалися жнива. Чути було шум-шарудіння кіс і серпів. Час від часу приставали косарі і брусками гострили косй. На полі з'явились перші снопи, в'язані руками або „юрком", (короткий дерев'яний колик, яким тісно скручували перевесла), рядами лежали покоси. Кожний спішився, щоб якнайбільше нажати, чи накосити до часу, коли вийде пекуче сонце... Під вечір, коли сонце ховалося за обрії, женці зносили снопи на середину поля і складали в копи, п'ятнадцятки, та накривали „шапками". Перший день жнив добігав до кінця. Пізно вечером вертались втомлені женці і косарі.

Два три тижні тривали жнива. На полях росли густо копи, наче зорі на небі. Почалось орання стерні, „підкид", під озимину. Щодня можна було бачити плугаторів, які орали стерні, залишаючи лише вузькі смуги середини поля, на яких стояли копи. Нераз можна було бачити міщан, які забирали з поля копу, півтори жита, щоб змолотити на перевесла, або змолоти в млині на перший, новий хліб. Збіжжя, простоявши на полі в копах 2—3 тижні, зовсім доспіло. Настав час забирати його домів, настав довгожданий час споповозів. Зранку до вечора „курилась доріженька" від куряви, що її збивали кінські копита. Чути було дзеленкання порожніх возів і пирскання коней, які бігом гнали по снопи, чути було скрип коліс під тягарем снопів. Гамірно і весело було тоді на полях. Не зважаючи на порох, дощ, болото, спеку, їзду по наших дорогах, де кожного трясло наче трястя, — жнива а особливо споповози, належать до приємних хвилин в житті всіх нас тернопільців. Хто з нас не пам'ятає того, як в часі жнив їздили по снопи не лише міщани - господарі і їхні діти, ученики, студенти, але теж вихідці з міщан: адвокати, лікарі, професори, інженери, священики і інші професіонали, які або помогали своїм батькам або мали такі свої власні господарства. Ніхто з них не соромився тієї праці, гордий, що може хоч частинно віддати довг прадідній землі за те, що його викормила і вивела в люди.

І наче на яві виринають картини з недавно минулих літ. Їдучи швидко впорожні по снопи у валці возів, у куряві, яка наче дим стелилась полями, легкою поволокою вкривала, горячим сонцем обпалене і спітніле ваше обличчя. Їзда такими польовими дорогами як „Франтова" або на „Ямах", залишилися в нашій пам'яті. Траплялося нераз, що навантажений снопами віз в'їхав в таку „яму" і перекинувся догори колесами. І коли не було близько нікого, помогти звести воза, то не лишалося нічого іншого, як розрублювати його і знов складати снопи. При цьому немало обмолочено зерна. Хто з нас не мав міхурів, мозолів на руках від подавання вилками тяжких житніх снопів на віз, особливо на 3-тю або 4-ту верству, на запілля в стодолі, або на високий стіжок на подвір'ї? Нераз, бувало, їдучи по снопи, набирали хлопці яблук і груш в „сакельню" чи пак в „опалку" (назва мішка з вшитими дрючками, в яких держали обрік для коней), щоб опісля кидати ними до дівчат. Приємно було вертатись на возі зі снопами в тихий ,місячний вечір, коли лежачи горілиць, ви трималися руками рубля, вдихали прохолодне вечірнє повітря і дивилися на ясні зорі і повен місяць. Здалека долітала пісня, яка під такт коливання воза заколишувала вас, втомленого цілоденною працею, до сну...

Кінчилися жнива. У стодолах зберігалося найкраще збіжжя, призначене на насіння, а на подвір'ях кінчили завершувати стіжки. На полях залишилися ще копи пізнього вівса та гречки. Поорані стерні під озимину ждали сівби. Зближалося свято Успення Божої Матері, славний відпуст і празник, на який збиралося в Тернополі кожного року 10,000 народу. Було це велике свято подяки. У спільній молитві дякували селяни і міщани Творцеві за багатий врожай і щасливо закінчені жнива.

Минув двадцять і один рік з того часу, як останній раз були жнива на тернопільських полях, як останній раз возили ми снопи. Все змінилося за той час. Наші прекрасні, урожайні поля заорано тракторами, забрано до колгоспу, або збудовано на їх місці фабричні споруди. З діда - прадіда власників цих піль, тернопільських міщан, частинно вивезено на Сибір, а їхніх дітей переселено „добровільно" на цілинні землі Казахстану. Багато з них старших віком, з туги і болю, вже давно спочило вічним сном. Не багато залишилося їх в живих. Вони, немов ті останні могікани в злиднях і недостатках доживають віку.

Затих скрип міщанських возів під тягарем золота подільських ланів на польових дорогах під час споповозів. Не чути гомону веселої жнивної пісні. Не вітаються вже більше женці і косарі радісним: „Дай, Боже, щастя"! Все це минулося. Залишились спомини, які кожного року, в гарячий літній час, оживають в нашій уяві та пригадують нам жнива на тернопільських полях.

Богдан Остап'юк

Враження з 8-ої зустрічі СУЖЕРО в Канаді

Наїхало авт на фарму Київ біля Торонта видимо-невидимо! дві години, а авта ще приїздять одно за одним, ціла лінія їх біля воріт. Одні говорять, що з'їхалися три тисячі людей, інші кажуть — не менше, як п'ять.

Нетерплячка наростає. Затримка з гучномовцями. В останню хвилину виявилося, що з якоїсь таємничої причини вони замовкли.

В натовпі найбільше цікавляться тим, чи пребуде Ґузенко? Хтось пускав поголоски перед зустріччю, що його не буде. Не хотілося вірити.

Нарешті на трибуну входить голова СУЖЕРО Микола Приходько і звертається до тих, що, переживши московські в'язниці й Сибір, опинилися на цій благословенній землі, остерігає перед ворогом у наших рядах, що всіма засобами намагається ослабити нашу активність, внести розлад у наші організації, засилає до нас злицу брехливих публікацій зі східного Берліну, розпускає провокаційні підшепти.

Голова СУЖЕРО говорить про почесного члена цієї організації Ігора Ґузенка, показує величезну книжку Королівської Комісії, опубліковану в 1946 році про знамениту справу Ґузенка. „В недавно виданій в Америці книжці „Ди Сікрет Вор" підкреслено, що п'ять подій врятувало Американський континент від смертельної небезпеки. І серед тих п'яти подій справа, що її зробив Ґузенко, є на другому місці, після наслідків Перл Гарбору, а на третьому, четвертому й п'ятому місцях перечислені події, що сталися внаслідок викриття Ґузенка. Зокрема справа Алжера Гіса, — автора Ялтинської умови, внаслідок якої видали Сталінові на муки й смерть два з половиною мільйони українців. Далі він говорить, що з міркувань безпеки промову Ґузенка передадуть через звукову стрічку.

„Дорогі друзі Сужерівці, шановні гості! Я тут, недалеко від вас..." говорить Ґузенко. В натовпі розглядаються навколо, чи не побачать того, хто говорить. Всі слухають, затаївши віддих, ніхто не поворухнеться, не кашляне.

Промова ніби загіпнотизувала людей. Ґузенко пригадує, що Королівська Комісія 1946 встановила, що ,крім викритої ним шпигунської мережі, в Канаді діють дев'ять інших і одна з них — гнівно підноситься голос — існує ще з 1924 року!"

Я дивлюся на слухачів — обличчя суворі ,рішучі. Не пропускають жадного слова. Ґузенко говорить, що головною силою совєтів, що дозволила їм захоплювати одну країну за другою, є совєтська шпигунська система, що підточує демократів зсередини, паралізує її в критичний момент ,як це сталося прикладом під час повстання в Мадярщині. „Нема ненависти до комунізму в наших політичних діячів" — продовжує Ґузенко. „Не можна слухати без здригання в душі ваших оповідань про жах, що ви його пережили в Україні. Розстріли, голодова смерть, висилка на Сибір в телячих загратованих вагонах, тисячі кілометрів без хліба й води..."

Я бачу, як сльози котяться по щоках багатьох жінок. Та і в чоловіків очі вологі. Ось плаче поруч мене жінка середніх літ. Кого вона пригадала? Матір, що згинула від голоду, чи батька, що згинув у Винницькому застінку?... А голос Ґузенка грізно наростає:

...„Коли б якийнебудь з наших міністрів в канадійському уряді пережив те, що ви пережили під совєтською владою, коли б на його очах московські кати знищили його батьків, як це сталось в багатьох родинах на Україні, то я присягаюся, що такий керівник каменя на камені не залишив би в Оттаві, доки не довідався б, хто блокує справу викриття совєтських шпигунських мереж у Канаді, він докопався б до фактів і довідався б, хто видає совєтським шпигунам канадійські пашпорти!"

„Наші політичні провідники, на їхнє щастя ,не жили під совєтською владою. Доля склалася інакше. Вони не пережили того жаху, що вам довелося пережити. Але ж є розум ,є серце — можна, нарешті, зрозуміти, відчути."

Оглядуюся навколо, рідко доводиться бачити, щоб промова так заполонила людей. А Ґузенко продовжує: ...„Ось тут ваша роля. Ваша роля велика. Ви є носіями тієї страшної правди, що її найбільше бояться совєтські проводирі. Будьте справжніми післанцями українського народу. Не мовчіть, поширюйте цю правду, щоб совєтським ґанґстерам не вдалося приспати вільні народи!

Нехай живе вільна Канада! Нехай повстане вільна, незалежна Україна!" — закінчує 40-хвилинну промову Ґузенко.

Павза. Нікого на трибуні, заквітчаній канадійськими й українськими прапорцями. Якась метушня поза масою людей біля трибуни.

Оточений двадцятьма юнаками з ОДУ-у до трибуни наближається Ґузенко в такій масці, як бачили ми його не раз на телевізії. Навколо браві хлопці ,один з них — чемпіон боксу Онтаріо й Квебеку. Обличчя серйозні, ніби обліділі від хвилювання. Хай спробує ворог, що може притаївся, — візьмуть відразу. Чую, як дівчина років чотирнадцяти звертається до матері: „Дивись, мамо, як наші українці охороняють Ґузенка. Я горда за них!" „Це вам не якийнебудь твіст" — озивається хвось, — „справжня молодь, бойові хлопці!"

Ґузенко сходить на трибуну в супроводі голови СУЖЕРО. Грім оплесків, що супроводжував гостя до трибуни, втихає. Залягає тиша. У мене мурашки поза спиною. Маска робить сильне враження, і головне, всі відчувають, що це жахлива необхідність, що ворог може бути поруч у цій тисячній масі, що він може зробити замах. Ґузенко промовляє вже з трибуни на прощання:

„До побачення, дорогі друзі! Я гордий належати до почесних членів вашої організації... До майбутньої зустрічі не на фармі Київ, а в нашій прадідівській столиці Києві над Дніпром!"

Під зливою оплесків Ґузенко сходить з трибуни, проходить оточений одумівцями поміж людей, сідає з чотирма охоронцями да авта, за ними рушає інше. Навколо охорона двома суцільними рядами аж поза ворота. Велика група людей кинулася до авта, хочуть побачити ближче, посилають прощальний привіт. Хтось озивається: „Це перший публічний виступ Ґузенка і він не пішов до когось, тільки до своїх українців". Підходить знайомий: „Чудова промова, за такою не шкода й сотні миль проїхати."

Люди заспокоюються, підступають знову до трибуни слухати чудову академічну промову іншого нашого славного чоловіка Уласа Самчука, що після неї виступив ще з полум'яним словом завзятий представник нашої молодої зміни — голова Крайкому ОДУМ — Лебединський. А на заключення промовляв ще один з провідних людей СУЖЕРО — Олександер Сосна, чоловік козацької постави, який побажав усім щасливої дороги й запевнив, що СУЖЕРО не зійде зі своєї позиції, що доляри, привезені сюди нашими членами й прихильниками СУЖЕРО використає на антикомуністичні англомовні публікації, останньою з яких є книжка „Доля жінки й дитини в модерному невільництві", що її видало СУЖЕРО напочатку цього року.

Чудові промови. Чудове все — і розкішна, зелена фарма Київ, і соняшний літній день і басейн, в якому купалася дітвора, як жабенята, і радісна зустріч друзів, що може не бачилася роками.

А в серці — бажання зробити більше для перемоги нашої справи!

Н. В.

Перед здвигом СУМА в Дітройті

Цьогорічний здвиг СУМА — Захід відбуватиметься в днях 1—3-го вересня ц. р. на Оселі „Київ" недалеко Дітройту під гаслом: „Боріteся — поборете". Програма здвигу має віддзеркалити непереможний шлях боротьби УПА та всього українського народу за його волю. В здвизі братимуть участь такі Осередки: Міннеаполіс, Мілвокі, Клівленд, Парма, Акрон, Омага, Йонґставн, три Осередки з Шікаґа та два Осередки з Дітройту. Командантом здвигу вибрано голову Осередку „П. Орлик" з Дітройту — Схід.

Щоб здвиг пройшов якнайкраще, команда здвигу скликала була на день 22-го липня ц. р. на Оселю „Київ" представників згаданих Осередків, щоб представити їм в загальному, в який спосіб здвиг мав би відбутися та вислухати думки і побажання поодиноких представників щодо його програми.

На цих сходинах рішено відбути здвиг в такому порядку: в суботу 1-го вересня формальне відкриття здвигу; після обіду елімінаційні спортові змагання; о год. 8-ій вечір великий концерт репрезентативних мистецьких одиниць поодиноких Осередків в одній з кращих заль Дітройту, на якому буде виголошена доповідь був. командира УПА. В тому самому часі відбуватиметься сумівська ватра для молодшого юнацтва, яке не зможе виїхати до Дітройту на концерт.

В неділю 2-го вересня о год. 10.30 буде відправлена польова Служба Божа, а о год. 2.30 перед трибуною, на якій будуть присутні представники Головної Управи СУМА, команда здвигу, представники українських та чужонаціональних організацій, всі Осередки зі своїми прапорами візьмуть участь в дефіляді. Після дефіляди відбуватиметься перегляд досягнень поодиноких мистецьких самодіяльних гуртків та фінальні змагання копаного м'яча, відбиванки, бігів, скоків, штафети та метів. О год. 7.30 розпочнеться велика сумівська ватра, в першій частині якої буде підкреслена ідейна сторінка здвигу та визвольний змаг УПА, а друга частина, матиме чисто сумівський побутовий характер.

В понеділок: підсумки здвигу, дозвілля, формальне закриття, та від'їзд додому.

Михайло Калинич,
референт преси.

ПОВІДОМЛЕННЯ
Української Спортової Централі Америки і Канади

6-ті ТЕНІСОВІ ЗМАГАННЯ за індивідуальні першості УСЦАК відбудуться в днях 1-го, 2-го і 3-го вересня 1962 р. на „Союзівці" в групі жінок, чоловіків, „ольд-боїв" (повище 40 літ) і юначок та юнаків (понижче 18 літ) — за мандрівні нагороди УНСоюзу, Управи „Союзівки" і редакції „Свободи". Позатим два перші місця у кожній групі будуть нагороджені одноразовими нагородами. Нагороди для юначок і юнаків фундує Редакція "Ukrainian Weekly". Змагання організує КЛК-Ню Йорк. Зголошення до участи враз із вписовим у висоті $2.50 від змагуна просається слати на адресу : Mr. Bohdan Rak, 43-21 49th Street, Long Island City 4, N.Y., (Tel.: TWB - 7685) до дня 23 серпня ц.р. Зголошень в день змагань не буде приниматися. Змагуни чи їх товариства подбають за замовлення нічлігів на „Союзівці", які треба слати вчасно на адресу: "Soyuzivka" Ukrainian National Association Estate, Kerhonkson, N.Y. В змаганнях можуть брати участь змагуни (змагунки) українського походження, яких Товариства є членами УСЦАК. Збірка змагунів (-ок) в суботу 1-го вересня ц.р. у „Веселці" о год. 9-ій ранку.

2-гі ПЛАВАЦЬКІ ЗМАГАННЯ за першість УСЦАК відбудуться в днях 1-го, 2-го і 3-го вересня 1962 р. в басейні „Союзівки" в слідуючих конкуренціях: *жінки:* 50 м дов. стиль, 100 м грудний стиль, 100 м горілиць, 50 м метеликом, гінці 4 х 50 м дов. стиль і 4 х 50 м змінним стилем; *юначки* (до 16 літ): 50 м дов. стиль; *юнаки* (до 16 літ): 50 м дов. стиль, 100 м дов. стиль. Переможці поодиноких груп одержать нагороди і грамоти. Змагун може брати участь тільки у двох індивідуальних конкуренціях. Клюбове точкування буде переводитися системою 5-3-1, гінці — подвійно. Зголошення до змагань слати на адресу п. Б. Рака, подану вище до дня 23 серпня ц. р., а замовлення нічлігів на адресу „Союзівки". Збірка змагунів (-ок) — о год. 4-ій по пол. дня 1-го вересня при басейні.

Я. Хоростіль, голова
В. Кузь, секретар

Торонто, 10 серпня 1962

ОНО

ПЕРЕД „БІЛИМ ВІДПУСТОМ" НА СОЮЗІВЦІ

Проти такого наголовку, що й казати, запротестують плаваки, які водночас із тенісистами на цій Союзівці влаштовують свої останні літні гулі; вони — плаваки запропонують назвати спортові герці на цьому „шматку України в Америці", при кінці тижня з Днем Праці, „мокрим відпустом". Але така назва небезпечна: чи не через мокрих плаваків, з якими останніми роками на Союзівці спряглися тенісисти, оце вже другий рік під ряд у час спортових ігрищ падає дощ? (А може тут вищепідписаний за грішного Олексія править? Чотири роки турніри без мене втішалися найкращою погодою, два роки зо мною — дощ. Цього року я роблю останню спробу: якщо й тепер на Союзівці в час турніру йтиме дощ, більше моя грішна нога там, щоб діла не псувати, не стане).

Так, чи так, інж. Богдан (Дада) Рак проголосив „Готуйсь!" — і народ — „білий" і „мокрий", сиріч, тенісисти і плаваки — „кують в провалля (спортові) мечі"...

Аматори рекордів, очевидно, цікаві знати, чи тенісисти нарешті перейдуть трицифрову границю (сто зголошених змагунів і змагунок), а плаваки чи здобудуть хоч половину з того числа. А Дада Рак в той же час напевно сушить собі голову над питанням: що було б, якби так направду було? Де знайти місця й часу на стільки змагань.

Якщо мені вільно тут запропонувати і свій глечик на капусту, я сказав би: влада тільки тоді влада, коли вона проводить свої накази в життя. Що значить: ніхто не хоче їхати до Еленвілу? Тоді — дискваліфікувати такого, чи таких, і „коням легше" стане! Провід турніру — не вислати до Еленвілу найатрактивніших змагунів (і їхніх суперників), але, позатим, рішає жереб, і нема говорення!...

Друга справа — турнір олд-боїв... Вже того року говорилося, що старі повинні грати тільки вранці, або пізно ввечір, на зорі. Чому олдбої не мають грати вже о годині 7-ій (сьомій) ранку? Навіть — першої днини!... Апель-збірка заповіджена на год. 9-ту — до того часу олдбої можуть бути вже після своєї першої рунди. Так і для здоров'я старших людей нешкідливо, тоді друга гра, під вечір, приходить після майже цілоденної перерви, і нікому тоді олдбої не в заваду. Публіки олдбої потребують ще менше, як вона їх, а як хтось хоче допізна бавитися в „Веселці" й допізна спати, хай сам рішає, чи він приїхав, як змагун, чи як вакаційний ґудтаймівець"...

Так само можна два відкриття турніру, раннє і пополудневе), зредукувати до одного, а зисканий час посвятити на змагання. Вранці вистачить скликати змагунів на п'ять хвилин, не конче аж на площу, відчитати правильник і — далі, далі, бо олдбої на зорі вже о год. 7-ій почали!

Важливе з психологічного пункту бачення змагуна, те, щоб ніхто не ходив цілий день із ракетою, не розварювався б від соняшних променів і від мук очікування першої гри. Змагуни повинні якнайшвидше „замочитися" в грі. Дві й три гри в день не томлять так, не паралізують фізичних і нервових сил, як безнадія вичікування на перший крок.

Був би теж час звернути увагу й на виховну сторінку турніру. Маю на думці „показ нервів", що його нам дають ті, яких ще час нагинати - вчити: юньйори. Ніхто не вибирається на турнір на те, щоб дивитися, як панове юньйори за кожним невдачним ударом кидають обурено ракету в сітку, чи об землю, хоч насправді, ракета повинна б кидати руку, що її — ракету так невміло веде. Умова повинна бути найстрогіша: за другим, чи третім киненням ракети — дискваліфікація!

Щоб провідник турніру не був перевантажений працею, вже минулого року було створено змагову комісію. Але вона... лишилася без приділу праці. Гадаємо, що цього року такої аномалії вже не буде і в такій комісії дістануть місце представники наших найзаслуженіших тенісових клюбів, чи секцій.

Повинна бути в спортовому дусі заздалегідь поладнана справа вибору корту в рішальних кінцевих грах. Якщо один із змагунів бажає грати на глиняному (клей) корті, а другий на асфальтовому, чи бетоновому, рішати повинна не ніяка комісія, тільки жереб!

В справі спортової постави наймолодших змагунів і їхніх батьків: постійні бувальці „Союзівки в будні" і тенісові мудрці з поодиноких міст, кажуть, що наші наймен ші творять на кортах найчисленнішу групу змагунів. І так би і слід, якщо теніс має стати по цей бік океану нашим народним спортом. На жаль, турніри юнійорів (недавній, СУАСТ-у Схід, взагалі не відбувся), показують, наче б наш теніс умирав від... порожніх колисок. Причина дивовижі: юні змагуни не стають до змагань, бо, не мають виглядів на здобуття першого місця. В багатьох випадках, як люди кажуть, батеньки й матінки не пускають своїх дітей на турніри з тих же мотивів, щоб назвища їхні родові на листу переможених не попадали...

Якщо воно насправді так, тоді спитаємо таких змагунів і таких їхніх хатніх „ковчів": куди, на який Олімп ви хочете вийти, чи дітей своїх вивести такою спортовою мораллю? Якщо ви не лізтимете вперто в кожний змаг, якщо не шукатимете змоги на всякому кроці міряти свої сили в конкретному бою, а ждатимете запевнених перемог над найслабшими, тоді залишіть спорт у спокої, бо вам з ним не подорозі... Це саме відноситься до жіночого тенісу.

Дещо з подібної бочки до плаваків приозерної смуги в Америці й Канаді: минулого року автор цих слів здорово пересварився з одним спортовим діячем Метрополітальної округи за те, що їхні легкоатлети не приїздять на змагання чемпіонату на північ ЗДА, чи в Канаду. Тепер, для порядку і справедливости — обертаємо батіг другим кінцем і заявляємо: то направду скандал, щоб на плавацькі змагання марки УСЦАК, отже, всеукраїнські плавацькі змагання, як на сміх, не показався ні один плавак і ні одна плавачка з СУАСТ-у Північ і з делеґатури Канада!... Знаємо, що в Шикаґо, Дітройті, Клівленді, Боффало, Рочестері, Торонті, чи Монтреалі молодь учиться плавацтва, так, як у Ню Йорку, чи Філядельфії. Чому б до тенісової залоги авта, хоч би так для пропаґандивної окраси, не додати одного-двох представників мокрого спорту?... Дехто каже, мовляв, початок вересня вже не плавацький сезон. Можливо, але це однаково відноситься до всіх згаданих і незгаданих тут міст, всі бо вони лежать на тій самій географічній ширині...

А тепер кінець із проєктами, пропозиціями, сварками!... Людей цікавлять чисто-спортові перспективи: яка нова зірка зійде на небозводі наймолодшої категорії? Ми бачили в Клівленді надійного дітройчанина — Олексієнка, а тому пускаємося на ґазардове допущення, що, якщо Схід не запродукує направду нового сильного номеру, цей надійний хлопчина, з ростом і досвідом старшої категорії, може сісти на першунському стільці.

Спокусливе питання серед юньйорів 15—18 років: чи минулорічні фіналісти, Дурбак (Ютика) й Андрій Попель (Клівленд), після аванасу до вищої вікової категорії, візьмуть штурмом новий пляцдарм і знову знайдуться в фіналі? Що на таку мою провокацію скаже ревеляційний філядельфієць Ярема... забув я назвища... ну, той, що переміг Івася Дубаса в мин. році, а потім кудись „вивітрів" із Союзівки, згаданий Дубас і інші?...

Минулорічні фіналісти старших йоньйорів — Богдан Сливка (Дітройт) і Юрко Попель (Клівленд), ввійшовши до катигорії дозрілих, — чоловіків, опинилися на океані, на якому мабуть мусітимуть поплавати довший час, поки зможуть думати про першунські лаври. Тут стоїть питання „страшної помсти" здетронізованого короля Юрія на теперішньому Королеві — Вікторові Герлинському. З Дітройту доходять вісті, мовляв, Король (таки справжнє назвище, тому з великої літери!), опинившися в глухому провінційному містечку Каліфорнії, кинув ракету в жито, — але чи це не звичайне маскування гарячкових приготувань?... Якщо вістка правдива, головним челенджером стає Л. Воробкевич (Дітройт). Але можливі й інші несподіванки: торонтонці Децик і д-р Мельник, дітройчани Смаль і Миколенко (обидва ніби без тренінгу, але обидва на свій лад готові вибити найсправніші машинки з ладу), далі, істинна машина до вибивання машин з ладу — Олинець (Філядельфія), Кучинський (Ню Йорк), брати Лимаґи, Колянківський, Голіян і інші...

В категорії олд-боїв молодші, отже, сильніші фізично д-р Соколовський (Шикаґо), Бень (Ню Йорк) і д-р Гук (Нюарк) в такому, чи евентуально зміненому на другому і третьому місцях порядку не бояться конкуренції старших. Може „новоприбулий", насправдіж старий союзівський чемпіон Ступницький скаже тут якесь важуще слово...

В обидвох категоріях жіночого тенісу питання рубом стоїть теж „страшна помста". Серед дозрілих Ірина Стецик (Торонто) намагатиметься відвоювати втрачений престіл від своєї клюбної товаришки Люсі Друневич. Наша політична „фирст лейді" — Марія Душник, що бомбардує найважчими драйвами американські журнали за їхню плутанину, чи ворожнечість в українській справі, мусить добре уважати, щоб її човен не відплив ще далі від чоліввки табелі.

Серед ріденького, як колишня таборова зупа жіночого доросту, філядельфійка Слава Павлічка напевно запрагне доказати, що за другим наскоком здобуде твердиню — Андрею Кейбіду. А ця в свою чергу, не забуде доказати, що минулорічна втрата одного сета в користь Слави була звичайною помилкою краси.

Про жіночих олдбойок, писати неможливо просто тому, що ніяка тенісистка не осягає ніколи сорока років життя...

Про плаваків автор цих слів не дуже компетентний писати, але, сумніваючися, чи хтось про них напише окремо, хочемо покласти їм наші мінімальні, хоч далеко нелегкі вимоги: поправити минулорічні осяги! Якщо ці осяги дорівнюють европейським рекордам з-перед 25—30 років, пересунути цю різницю часу принаймні на п'ять років!...

В закінчення — про справу, яка в один фронт об'єднує і тенісистів і плаваків: конкуренція гряде! В той сам час, як на Союзівці йтимуть спортові ігрища, в недалекому Іст Четґемі пластуни святкуватимуть 50-річчя своєї заслуженої організації. Чи на тому не втратить спорт на Союзівці? Кажуть, що приблизно 10% змагунів, з уваги на пластунську приналежність, не візьме участи в турнірах на Союзівці, але чи „тисяч натомість (не) стане до борби"?... А глядачі? — Побачимо!

(Кінець)

ПІКЕТУЮТЬ ПРОТИ ВЛАСНОЇ — АМЕРИКАНСЬКОЇ КОСМОНАВТИЧНОЇ ПРОГРАМИ

Член робітничої спілки Інтернаціональне Братство Електричних Робітників стоїть перед входом до космонавтичної бази американської армії „Редстон Арсенал" в Гантсвілл в Алабамі з вписаною на пікетувальній таблиці „пересторогою", що його спілка страйкує на знак протесту проти затруднювання на згаданій базі... неюнійних робітників. Факти страйків на космонавтичних базах ЗДА дали привід одному з американських карикатуристів намалювати групу таких американських „пікетувальників", а між ними також і східно усміхненого Нікіту Хрущова із подібною, як на цьому фото, пікетувальною таблицею на плечах.

Станиця Союзу Українських Ветеранів в Шикаґо

Повідомляємо, що 5 серпня 1962 року відбулися Установчі Збори членів Українських Ветеранів в ЗДА, на яких, на підставі „чартеру ч. 272", засновано Станицю Союзу Українських Ветеранів у Шикаґо.

В склад Керуючих Органів входять наступні особи:

Управа: майор Василь Рудецький — голова, майор Семен Зелінський — заступник голови, майор Володимир Зарицький — член без спеціяльних функцій, інж. сотник Юрій Артюшенко — орг. та культ. освіт. рефер. і секретар, вояк Андрій Пльонсак — скарбник і господар.

Контрольна Комісія: пполковник Никифор Горбач — голова, поручник Михайло Ткаченко — член, адм. хор. Іван Настоящий — член.

Суд: пполковник Александер Даниленко — голова, інж. хор. Кость Лінeвич — член, інж. хор. Микола Фещенко-Чопівський — член.

Майор Василь Рудецький,
голова.

Дипл. інж. сотник
Юрій Артюшенко, секретар.

Шикаґо, 11 серпня 1962.

Шахтарочка і досі чобіт не має...

В двадцятих роках дітей вчили ненавидіти „клясового ворога" віршиком:

Куркульські діти йдуть
до школи,
А в мене чобітків нема.

Давно вже фізично знищено того куркуля, через якого не було в що взутися до школи; вже наблизилися до хрущового комунізму; вже й Америку, ось-ось, наздоганяють, а чобіт нема та й годі.

Ввечері у неділю 12 серпня отой „Норд Американ Сервис" о десятій годині закінчував концерт української пісні у стилі совєтського реалізму пісенькою молоденької, босенької, веселої шахтарочки:

А в мене і чобіт нема,
Та я й не журюся.

Якщо шахтарочка мириться з тим, що за її ударну працю при видобутку вугілля для важливої тяжкої промисловости, вона не має в що взутися, то що ж казати тій колгоспниці, якій не по гострих грудочках вугілля, а по м'якенькій земельці поміж рядків цукрового буряка доводиться ступати? І. Д.

Рослинні олії сповільнюють звапнення артерій

Ню Йорк. — Специяліст від домашньої птиці при Рутґерськім університеті в Ню Бронсвіку, Н. Дж., д-р Пол Ґрімінґер ствердив, що якісь невідомі складники рослинних оліїв сповільнюють ствердніння-звапнення артерій в курей, які швидше нездужають на артеріосклерозу в порівнянні з людьми. Д-р Ґрімінґер старається тепер ствердити, який складник рослинної олії притримує розвиток артеріосклерози. Лікар ствердив, що за допомогою рослинної олії можна було вилікувати поважне пошкодження внаслідок затовщення артерій в дворічної курки. Д-р Ґрімінґер, д-р Гаролд Вайс і д-р Ганс Фімер досліджували це явище довший час. Вони беруть до уваги і вплив сидячого способу життя на виникнення артеріосклерози в людей. На основі їхнього досліду виходить, що добре є „їсти дещо менше, ніж смакує", бо і це сповільнює недугу артеріосклерози.

• РОЗШУКИ •

Пошукую свого стрия
ВАСИЛЯ ЛИХОЛАТ,
зі села Вишки, пов. Бережани, воєвід. Тернопіль, який виїхав по першій світовій війні до Америки і знаходиться тепер в Шикаґо. Пошукує його брата Семка син.
W. LYCHOLAT
57 Carlton Place
Ramsbottom
nr. Manchester, England

Пошукується сестер
ПАНТЕЛЕЙМОНА
Т. ФАРТУШНОГО
І МИХАЙЛА І. СТЮПАНА.
Прошу писати на адресу:
Mrs. Maria KAIMACHNIKOWA
330 Highland Avenue
Clifton, N. J.

Андрій Козловський пошукує своїх друзів з німецьких таборів: Людвіґсбурґ, Цуфінґавз — Леопольд Касарня, які виїхали до ЗДА. Їх імена:
Юхим МИХАЛІК,
Михайло ЛЮЛЬКА,
Юзек МИКУШ.
Хто знав би про них, або вони самі, прошу писати на адресу:
Andres COZLOWSKI
Co. Fram c. 12
Res. Paragway

Рідня пошукує
ЛЮБОМИРА КУЛИНИЧА,
сина Василя, з села Солець, пов. Дрогобич. Виїхав із Сільця у 1943 р. Хто знав би про нього, або він сам, проситься зголоситися до:
P. ПРИСТАЯ
33 Savannah Street
Rochester 7, N. Y.
Заграничні часописи проситься передрукувати.

ЗМІНА АДРЕСИ

До Адміністрації „СВОБОДИ"
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J.

Долучую 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА АДРЕСА була:

ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ....
Ім'я і прізвище: ....
Адреса: ....

Моя НОВА АДРЕСА така:

Ім'я і прізвище: ....
Адреса: ....

ТАРЗАН, ч. 4893. Смерть Стіла!

WITH TAIL EXTENDED AND QUIVERING, TALONS BARED, NUMA SPRANG TOWARD HIS QUARRY

THE CONVICT STOOD PARALYZED, HIS EYES BULGING IN HORROR--

THE TERRIFIC IMPACT CRASHED DAVID STEEL TO THE DECK. HIS HEAD TOOK THE BRUNT OF THE FALL CAUSING INSTANTANEOUS DEATH!

З випростованим хвостом Нума із лютою з відкритими пазурями скочив на свою здобич.

В'язень стояв спаралізований, витріщивши з жаху очі...

Цей жахливий поштовх повалив Дейвіда Стіла на поклад. Голова не витримала головного удару упадку, що спричинило негайну смерть!